

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 11/4 2022 s. 1400-1423, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

XIX. YÜZYILDA ESKİ ŞİİRİN RÜZGÂRIYLA ŞİİRLER YAZAN BİR ŞAİR: İBRAHİM NECÂTÎ VE MAHSÛL-İ ŞEBÂBİM ADLI ESERİ

Kadriye HOCAOĞLU ALAGÖZ*

Geliş Tarihi: Haziran, 2022

Kabul Tarihi: Kasım, 2022

Öz

XIX. yüzyılda Batı tesirinde gelişen edebî geleneğe karşın “Divan şiiri” veya “kültürü” etkinliğini ve varlığını sürdürmeye devam eder. Bu yüzyılda Batı tarzında gelişen Türk şiiri ile klasik Türk şiirini birleştiren isimlerden biri de İbrahim Necâti’dir. Kaynaklarda hakkında bilgi bulunmayan ve çağdaşı tekke şairi İbrahim Necâti ile karıştırılan şairin günümüze ulaşan iki eseri bulunmaktadır: *Mahsûl-i Şebâbım* ve *Gencîne-i Belâgat*.

1305/1887 tarihinde İstanbul’da Âlem Matbaası’nda basılmış olan 42 sayfalık *Mahsûl-i Şebâbım*, İsmail Safâ (ö. 1318 / 1901) tarafından yazılan bir takriz ile başlar. Eser, kaside nazım şekliyle yazılmış 1 naat, 1 terbî, 7 şiiri “Nazireler” başlığı altında olmakla birlikte toplam 19 gazel, 4 kıta, yeni biçimde kaleme alınmış 3 manzume, 1 mesnevi ve “Muhtelifü’l-Me’âl-i Eş’ârıma Bir Nazar” başlığı altında da 14 beyti ihtiva eder. Ayrıca eserde “Bir Demet Çiçeğe” ve “Cümel” başlıklı mensur bölümler yer almaktadır.

Makalede, *Mahsûl-i Şebâbım*’ın Latin harflerine aktarılmış metnin yayımlanması ile XIX. yüzyılın bilinmeyen şairlerinden biri olan İbrahim Necâti ve edebî kişiliği hakkında bilgilerin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: İbrahim Necâti, *Mahsûl-i Şebâbım*, XIX. yüzyıl, klasik Türk şiiri, ara nesil.

A POET WHO WROTE POEMS WITH THE WIND OF OLD POETRY IN THE 19TH CENTURY: İBRAHİM NECÂTÎ VE MAHSÛL-İ ŞEBÂBİM

Abstract

Despite the literary tradition that developed with Western influences in the 19th century, the “Divan poetry” or “culture” has prevailed. İbrahim Necati was one of the poets who combined West-influenced Turkish poetry and classical Turkish poetry in this century. The poet, who was not quoted in the literature and has been confused with his contemporary dervish poet İbrahim Necati, authored two surviving works: *Mahsul-i Şebabım* and *Gencine-i Belagat*.

The 42-page *Mahsul-i Şebabım*, published by Alem Printing House in Istanbul in 1887, begins with an appreciation written by İsmail Safa (d. 1901). The work includes 19 ghazals, 4 stanzas, 3 poems written in the new form under the “Nazira” section, 1 eulogy to the Prophet, and 7 poems, and 1

* Dr. Öğr. Üyesi; Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, kadriyeh@uludag.edu.tr.

masnavi, and 14 couplets in the “Muhtelifü'l-Me'al-i Eş'arıma Bir Nazar” section. It also includes prose sections: “To A Bunch of Flowers” and “Cümel”.

The present paper aims to publish the *Mahsûl-i Şebâbım* with Latin letters, inform the readers about İbrahim Necatî, one of the unknown poets of the 19th century, and his literary personality.

Keywords: İbrahim Necâtî, *Mahsûl-i Şebâbım*, 19th century, classical Turkish poetry, interim generation.

Giriş

XIX. yüzyılda İbrahim Necâtî adını taşıyan iki şair dikkat çekmektedir: Tekke şairi, *Dîvân ve Tezkiretü'l-Usûl Netîcetü'l-Vusûl* yazarı Şeyh Hacı İbrahim Necâtî¹ (ö. 1286 / 1869) ve *Mahsûl-i Şebâbım*'ın yazarı İbrahim Necâtî (ö. 1312 / 1895'ten sonra).

Mahsûl-i Şebâbım'ın yazarı İbrahim Necâtî'nin hayatı hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Şairin tespit edilen iki eseri mevcuttur: *Mahsûl-i Şebâbım* ve *Gencîne-i Belâgat*. *Mahsûl-i Şebâbım*² 1305 / 1887 tarihinde İstanbul'da Âlem Matbaası'nda; *Gencîne-i Belâgat*³ ise 1312 / 1895 tarihinde İstanbul'da Artin Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Matbaası'nda basılmıştır. *Gencîne-i Belâgat*⁴'in “Arz-ı Hakikat” başlığı altında eserini nasıl oluşturduğundan bahseden şair, söz konusu eseri iki cüz' hâlinde tasarladığını ve ilk cildinde “şiiir”, ikinci cildinde de “nesir” örneklerine yer vereceğini belirtir (İbrahim Necâtî, 1312, s. 2). Ancak yapılan araştırmalar sonucunda eserin ikinci cildine ulaşılamamıştır. Bu sebeple 1312 / 1895 tarihinden sonra şairin vefat etmiş olabileceği ya da eserin tertibinden vazgeçtiği düşünülebilir. Ayrıca eserde yer alan “Nâzım: Bâb-ı ser-'askeri istihkâm dâ'iresi tahrîrât kalemi ketebesinden İbrâhîm Necâtî” ifadesi şairin, yazı işleri kâtipliği görevinde bulunduğunu gösterir. (İbrahim Necâtî, 1305, s. 1).

1. *Mahsûl-i Şebâbım*

Mahsûl-i Şebâbım'ın dış kapağında, 1303 / 1885 tarihinde yayımlanan *Terkib-i Bend* ile ünlü Halîl Edîb⁵ (1859-1912)'in *fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün* vezninde kaleme aldığı bir dördüklük yer alır (İbrahim Necâtî, 1305, s. 1).

“Kâri'in-i Kirâm Hazerâtına Bir İki Söz” ve “Mukaddime” başlıklı iki mensur bölüm ihtiva eden eserde eski ve yeni biçimde kaleme alınmış şiirler mevcuttur ve 42 sayfadan müteşekkildir.

Eser, “Ara Nesil” şairlerinden ve dönemin önemli isimlerinden İsmail Safâ (ö. 1318 / 1901)'nın yazdığı “Şâ'ir-i nükte-tırâz İsmâ'îl Safâ beğefendi tarafından ihdâ buyurulan takrîz-i garrâdır.” başlıklı mensur bir takrizle başlar. İsmail Safâ beğenisini takrizde şu cümlelerle dile getirir: “Nevrestegân-ı şu'arımızdan İbrâhîm Necâtî kardeşimizin ‘Mahsûl-i Şebâbım’ ‘unvânıyla ‘Âlem Matbû'ât'ında görülen şu eserleri, yeni şiir söylemeye başlamış olmalarına göre hakikat

¹ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bk: Ekinci, Ramazan. “NECÂTÎ, İbrâhîm”. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-ibrahim-efendi> [Erişim Tarihi: 12 Nisan 2022]. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (1986, s. 548); Akkuş ve Yılmaz, 2011, s. 470-471.

² Eser, Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi Seyfettin Özege Koleksiyonu 8363/SÖ numara da kayıtlıdır.

³ Eser, Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi Seyfettin Özege Koleksiyonu 4261/SÖ numara da kayıtlıdır.

⁴ Bu eserde İbrahim Necâtî, eski ve yeni biçimde şiirler kaleme alan birçok şairin şiirlerini derlemiştir ancak kendi şiirlerinden hiçbir örneğe yer vermemiş olması dikkat çekicidir.

⁵ Halîl Edîb'in aynı dönemde Şevket Gavsî (1873-1954), Ergani Mesud (?) gibi şairlerin eserlerine de takriz yazdığı bilinmektedir. Ayrıntılı bilgi için bk: Turan, 2018, s. 122.

kendilerinin parlak bir isti'dâd-ı şâ'iriyeti hâ'iz bulduklarını isbâta kâfidir." (İbrahim Necâtî, 1305, s. 2).

Trabzonlu Behçet Efendi (ö. 1296 / 1878-1879)'nin oğlu olan ve ilk edebî zevkini babasından alan İsmail Safâ, şiirlerini ilk olarak Muallim Nâcî (ö. 1310 / 1893)'nin etkisinde ve onun çıkardığı gazetelerde yayımlamıştır (Çetin, 2017, s. 162-163). Özellikle 1884-1892 yılları arasındaki şiirlerinde geleneksel edebiyatın, Divan şiiri ve Muallim Naci'nin etkisi altında kalan şair, 1892-1895 yılları arasında ise şiirinde yenilik arayışına girerek Batı tarzına yönelmiştir (Çetin, 2017, s. 163). *Mahsûl-i Şebâbım*'ın yayın yılı göz önüne alındığında ilk şiirlerini söylemeye başlayan İsmail Safâ, bu yıllarda Divan şiiri ve Muallim Nâcî etkisindedir ve "klasik" tarzda şiirler söyleyen genç şair olan İbrahim Necâtî'yi takdir edip onun eserine bir takriz yazarak taltif etmektedir.

"Kâri'in-i Kirâm Hazerâtına Bir İki Söz" bölümü, dönemin padişahı Sultan Abdülhamid Han'ın övgüsüne ayrılmıştır: "Hamd u senâ-yı lâ-yuhsâ o Hudâ-yı lâ-yezâle ki intisâb u ittibâ'ıyla müftehir ü mübâhî bulduğumuz ümmet-i necîbe-i Ahmediyyeyi, gazi Sultân 'Abdü'l-hamîd Hân-ı sâni gibi bir pâdişah-ı ma'ârif-i iktinâha mâlik ederek düvel-i ecnebiyye içinde mümtâz ve ser-firâz eyledi." (İbrahim Necâtî, 1305, s. 3).

Mahsûl-i Şebâbım'ın "Mukaddime" bölümünde ise eserini 2 yılda tamamladığını dile getiren İbrahim Necâtî, "... kitâbım, ekmeletına 'ârifâne, üstâdâne yazılmış bir kitâb değildir. Bi'l-'aks mübtediyâne, nev-hevesâne yazılmış bir mecmu'a-i perîşân-ı me'âldir." cümleleriyle eserini tanıtır (İbrahim Necâtî, 1305, s. 7-8). Ayrıca İsmail Safâ'nın yazmış olduğu takriz ile Halil Edîb beyefendinin eseri adına kaleme aldığı kıta için memnuniyetini dile getiren şair, okuyucular tarafından rağbet görmesi hâlinde eser yazmaya devam edeceğini de belirtir (İbrahim Necâtî, 1305, s. 8-9).

Manzum-mensur karışık kaleme alınan eserde, kaside nazım şekliyle yazılmış 1 naat, 1 terbî, 7 şiiri "Nazireler" başlığı altında olmakla birlikte toplam 19 gazel, 4 kıta, yeni biçimde kaleme alınmış 3 manzume, 1 mesnevi ve "Muhtelifü'l-Me'âl-i Eş'ârıma Bir Nazar" başlığı altında da 14 beyti ihtiva eder. Ayrıca eserde "Bir Demet Çiçeğe" ve "Cümel" başlıklı mensur bölümler yer alır (Hocaoğlu Alagöz, 2022).

Mahsûl-i Şebâbım'ın "klasik Türk şiiri"nin "dîvân" geleneğinde olduğu gibi bir naat ile başlaması dikkat çekicidir. Naattan sonra eserde yer alan "Olmadı hayfâ ki cânân hâl-i zârımdan habîr / Olmasın isterse âh-ı şu'le-bârımdan habîr" matla beyitli terbî, Muallim Nâcî'nin *fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün* aruz vezniyle kaleme alınan "-ârımdan habîr"⁶ redifli gazeline yazılmıştır (İbrahim Necâtî, 1305, s. 11-12).

Mahsûl-i Şebâbım'daki manzumeler incelendiğinde İbrahim Necâtî üzerinde Muallim Nâcî'nin etkisi açıktır. Şairin terbî dışında Muallim Nâcî'nin şiirlerine nazireler yazdığı da görülür. Aruzun *fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün* vezniyle yazılmış "Olmasın mı ey gözüm çeşm-i güher-zâ müstenîr / Pertev-i nûr-ı ruhunla oldu dünyâ müstenîr" matlalı gazeli, Muallim Nâcî'nin *Fürûzân* adlı şiir kitabında "Şeyh-i Ekber Lisânî'ndan" başlığıyla yer verdiği "müstenîr" redifli gazeline⁷ (Muallim Nâcî, 1303, s. 8) naziredir. Muallim Nâcî dışında klasik Türk şiirinin

⁶ Söz konusu gazele yazılmış bir terbî de dönemin Diyarbakırlı şairlerinden Ali Rıza (ö. 1271 / 1854-55) tarafından yazılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk: Şanlı, 2013, s. 248.

⁷ Aynı şiire Dânişmendzâde Şevket Gavsî tarafından da bir nazire söylenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bk: Birdal, 2013, s. 203-205.

önemli isimlerinden Fuzûlî (ö. 963 / 1556)'nin şiirlerine söylediği nazireler, İbrahim Necâtî'nin Divan şiiri geleneğinden istifade ettiğini gösteren örneklerdendir (İbrahim Necâtî, 1305, s. 21).

Eserde dikkat çeken hususlardan biri de tüm manzumelerin aruz ölçüsüyle kaleme alınmış olmasıdır. İbrahim Necâtî'nin şiirlerinde aruz kalıplarının kullanımı sınırlıdır. Şair en çok remel bahrinden *fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün* kalıbını, en az ise -1 şiir örneği ile sınırlı olmak üzere- hecez bahrinin *mefûlü / mefâilün / feûlün* kalıbını kullanmayı tercih etmiştir:

Tablo 1: *Mahsûl-i Şebâbım*'daki manzumelerin vezinlerine göre dağılımı.

<i>Mahsûl-i Şebâbım</i> 'daki Manzume Sayısı	Aruz Bahri	Vezin
22	Remel	fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün
6	Hecez	mefûlü / mefâilü / mefâilü / feûlün
6	Remel	fâilâtün / fâilâtün / fâilün
5	Recez	müstefilâtün / müstefilâtün
3	Hecez	mefâilün / mefâilün / feûlün
1	Hecez	mefûlü / mefâilün / feûlün

Mahsûl-i Şebâbım, “Müşterek Gazel” başlıklı bir şiiri de ihtiva eder. Birden fazla şairin katılımıyla oluşturulan manzumelerin genel adı, “müşterek şiir”dir (Aksoyak, 2000, s. 239). XVII. yüzyıldan sonra oldukça örneğine rastlanan müşterek şiirin, yaygınlaştığı ve en çok rağbet gördüğü dönem ise XIX. yüzyıldır (Köksal, 2006, s. 63; Aksoyak, 2000, s. 247). *Mahsûl-i Şebâbım*'da da âdeta dönemin modasının yansıması olarak bir müşterek şiir kaleme alınmıştır. “Müşterek şiirlerin başında çoğu zaman bir ibare, bir satır veya bir paragraf hatta bir sayfa tutan başlıklar görülür. Başlıklarda şairlerin hayatı, nereli oldukları, mesleği, şiiri nerede, ne zaman ve ne münasebetle kaleme aldıkları vs. gibi ayrıntılı bilgiler bulunabilir.” (Aksoyak, 2004, s. 364). İbrahim Necâtî, “Müşterek Gazel” başlığını koyduğu manzumeye “mesîre yâdigâri” kaydını da düşürür (İbrahim Necâtî, 1305, s. 19). Söz konusu manzumenin mısra başlarında şairlerin isimlerinin kısaltmasını gösteren “Nun”, “Şın” ve “Sin” harfleri bulunur; “Nun” harfi “Necâtî”nin adına işaret eder ancak “Şın” ve “Sin” harflerinin hangi şairlerin isimlerinin kısaltması olduğuna dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır (İbrahim Necâtî, 1305, s. 19-20). Müşterek şiirin eserde tek örnek ile sınırlı kalması, şairin şiirdeki yenilik arayışına bir örnek olarak değerlendirilebilir.

İbrahim Necâtî'nin şiirlerinde ele aldığı konular, aşk, doğa sevgisi ve ayrılık acısıdır. Aşkın şiirlerdeki tezahürü ise iki şekildedir: İlahi aşk ve maddi aşk.

Ey Hudâ-yı zü'l-celâlin sevgili peygamberi / Ey dü-kevnin mefharı ey enbiyânın serveri
matla beyitli naatta, Hz. Muhammed sevgisi ve övgüsü dikkat çeker.

Maddi aşkın ön plana çıktığı beyitlerde ise aşk ateşinin yakıcılığı karşısında isyan eden âşığın, “Aşk ateşinle yanmaya borçlu muyum?” nidası yer alır:

Kapladı nîrân-ı ‘aşkın cismimi ey gül-‘izâr
Âteş-i ‘aşkınla bilmem yanmağa medyûn muyum (G. 7/1)

Mahsûl-i Şebâbım'daki şiirlerde âşığın / şairin sevgiliye hitabı, klasik Türk şiirindeki anlayıştan farklı değildir. Sevgili bazen “mihr-i nâz” bazen “hilâl kaşlı bir güzel” bazen “şîrin-makâl” bazen de “hûrî misâl” bir “ay parçası”dır:

Kim nazar-endâz olursa rûyuna ey **mihr-i nâz**
İktibâs-ı nûr eder ol demde ey **kaşî hilâl** (G. 2/2)

Vech-i pertev-bârına çekme sakın bir dem nikâb

Ehl-i dil etsin temâşâ hüsnün ey **şîrîn-makâl** (G. 2/3)

‘İşve-gersin cilve-gersin lutfuna yok intihâ
Çeşm-i ‘âlem görmemiştir sen gibi **hûrî-misâl** (G. 2/4)

Hayrân olurum ol **mehi** ben gördüğüm anda
Meftûnlugumu ol **mehe** ta‘dâd edecek yok (G. 16/5)

Doğa sevgisi, İbrahim Necâtî’nin şiirinde özellikle yeni biçimde yazdığı manzumelerde ön plana çıkar. Bu örneklerde şair, mensur bir bölümle şiirin yazılış sebebini belirtir ve ardından şiiri kaleme alır (İbrahim Necâtî, 1305, s. 29).

“Nerdesin” başlığını ihtiva eden, *Giry-e-pâş olmakda çeşmim ey nigârım nerdesin / Çâre-sâz ol derdime gel gül-‘izârım nerdesin* matla beyitli gazel ise *Mahsûl-i Şebâbım*’da ayrılık acısının ele alındığı ve sevgilinin yokluğunun sorgulandığı örneklerden biridir (İbrahim Necâtî, 1305, s. 19-20). Ayrıca bu şiire, “ayrılık yâdigârı” notu düşürülmüştür.

Mahsûl-i Şebâbım’da -sınırlı beyitte olmakla birlikte- İbrahim Necâtî’nin eserinin bir yadigâr olarak kalmasını istemesi ve ilim-irfan dışında başka bir arzusunun olmadığını vurgulaması dikkat çeker:

Necâtî nâçizâne kâri’îne
Derim bir yâdigâr olsun kitâbım (G. 8/5)

Verseler gencîneler mâlı bana dürr ü güher
İstemem bâh kat‘â ‘ilm ü ‘irfân isterim (G. 11/4)

2. *Mahsûl-i Şebâbım*’ın Latin Harflerine Aktarılmış Metni⁸

[1] Mûrdan şîrâne hidmet beklemez dânişverân
Herkesin haddince dir sa‘yî ‘umûma hidmeti
Ben de Mahsûl-i Şebâbımla bu yolda istedim
Eylemek a‘lâ eserle nâm-ı insâniyyeti

[2] Şâ‘ir-i nükte-tırâz İsmâ‘il Safâ beğefendi tarafından ihdâ buyurulan takrîz-i garrâdır

Nevrestegân-ı şu‘arâmızdan İbrâhîm Necâtî kardeşimizin “Mahsûl-i Şebâbım” ‘unvânıyla ‘Âlem Matbû‘âtında görülen şu eserleri, yeni şi‘r söylemeye başlamış olmalarına göre hakikat kendilerinin parlak bir isti‘dâd-ı şâ‘iriyeti hâ‘iz bulduklarını isbâta kâfidir. Bu akdâm-ı şâ‘ikânede devâm ederlerse devre-i şebâblarının evâ‘ili demek olan şu sırada yazdıkları eş‘ârı yakın vakitte hiçe sayacakları şüphesizdir. Hadâset-i sinlerinde gösterdikleri şu muvaffakiyyet herhâlde sezâ-vâr-ı tebrîkdir.

Fi 14 Eylül Sene 1305

İsmâ‘il Safâ

⁸ *Mahsûl-i Şebâbım*’ın Latin alfabesine aktarılmasında XIX. yüzyıl imlasına bağlı kalmak şartıyla metindeki imla özellikleri esas alındı. Eserdeki sayfa numaraları, her sayfanın başladığı yerde köşeli parantez [ ] içine yazılarak verildi. Ayrıca başlıklar ve manzumelerin sıralaması hususunda da metne bağlı kalındı, herhangi bir değişiklik yapılmadı. Metinde transkripsiyon alfabesi kullanılmadı ancak ünlü harflerdeki uzunluklar, ayınlar ve hemzeler gösterildi. Her manzumenin başında aruz kalıbı belirtildi. Metin oluşturulurken imla hususiyeti noktasında İsmail Ünver’in makalesindeki teklifler dikkate alındı (Ünver, 1993). Manzumelerdeki aruzla ilgili hususiyetlerde M. Fatih Köksal’ın makalesindeki tekliflere uyuldu (Köksal, 2009).

[3] Kâri'în-i Kirâm Hazerâtına Bir İki Söz

Hamd u senâ-yı lâ-yuhsâ o Hudâ-yı lâ-yezâle ki intisâb u ittibâ'ıyla müftehir ü mübâhî bulunduğumuz ümmet-i necîbe-i Ahmediyeyi, gazi Sultân 'Abdü'l-hamîd Hân-ı sâni gibi bir pâdişah-ı ma'ârif-i iktinâha mâlik ederek düvel-i ecnebiyye içinde mümtâz ve ser-firâz eyledi.

Yine tahmîdât ve teşekkürât-ı nâ-mütenâhî o cenâb-ı Rabb-i muta'âlene bizim gibi eli kalem tutup gerçekden yazı yazmak iktidârını hâ'iz bulunmayan nûr-ı seyyid-gân-ı etfâli, o şehriyâr-ı 'adîmü'n-nazîrin 'asr-ı celîl-i miyâmın 'adiline yetiştirerek sâye-i terakkî-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîlerinde ni'am-ı celîle-i ma'ârifden hisse-yâb eyledi.

Şu da şâyân-ı ityândır ki biz, vâdi-i cehâletde meded-i hûbâna tutuşurken şimdi o nihâyetsiz, o rehâ vü necâtı imkânsız 'add olunan derekât-ı cehâletden kendimizi gülşen-i ma'ârifte iterek zihinlerimizi, fikirlerimizi envâr-ı ma'ârifden istinâreye çalışıyoruz, hamd olsun muvaffak da oluyoruz.

Cülûs-ı hümâyûn-ı meyâmin-me'nûs-ı şâhânenen biri ma'ârif [4] ü sanâyi'in gerek şehri şehîrimizde ve gerek memâlik-i mahrûse-i şâhânenin her kûşesinde zamân zamân ne derece terakkî etmekde oldugunu burada uzun uzun bendlerle îzâha hâcet göremem.

Hemân cenâb-ı hâlikü'l-levh ve'l-kalem, ma'ârif-perver-i şehriyâr-ı 'adâlet-güster efendimiz hazretlerini bâ'is-i îcâd-ı âlem olan habîb-i ekremi, benî muhteremi hürmetine kemâl-i âfiyet ü sa'âdetle ilâ-yevmi't-tenâd taht-ı âli-baht-ı 'Osmânîde müstedâm ve sâye-i ma'ârif-pîrâye-i tâc-dârîlerinden 'âcizleri gibi nice nice nevestegânı ni'am-ı ma'ârifden behre-mend ederek hemîşe dil-şâd ü be-kâm buyursun, âmîn.

[5] Mukaddime

İki seneden beri tabî'atının meyelanına ittibâ'en söylediğim eş'ârın bir kısmını şu mecmû'a-i nâcîze derc ederek sâye-i ma'ârif-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde "edebiyât-ı 'Osmâniyye'nin en şa'şâ'alı bir zamânında enzâr-ı 'ammeye vaz' ediyorum.

Bu mecmû'anın hâvî olduğu eş'âr hadîs-i elsen bizâ'asız bir gurbet-zedenin Mahsûl-i Şebâbı olduğu cihetle şâyân-ı müsâmaha görülemeyecek birçok hattiyât ile mâlîdir. Lâkin vukû'ı tabî'î vü zarûrî bulunan hatâlarımın mübtedilîliğime bağışlanacağından ümmîd-vârım. Müstagnî-i beyândır ki insân, birdenbire şâ'ir-i mu'ciz-dem, edîb-i a'zam kesilip meydân-ı belâgata çıkamaz. Şimdi yazdığı âsârda hatâları yanlışları görülen bir gencin bir vakt olup da hakîkaten lezzetle okunabilecek müfid eserler neşredebileceğini hiçbir munsif istib'âd edemez sanırım.

[6] Fazilet ve ehliyyetlerini 'âleme teslîm etdiren dâhîler bile yazdıkları eserlerin vâreste-i hattiyâtı olduğundan emîn olamadıklarını meydâna koydukları te'lîfât-ı dîbâcelerinde i'tirâf edegeldikleri hâlde 'acizini herkesden ziyâde bilen benim gibi bir kem-bizâ'aya artık bu bâbda ne söylemek lâzım geleceğini erbâb-ı insâfın mahkeme-i vicdânlarına havâle ederim.

"Böyle hatâlı bir eseri niçin enzâr-ı 'ammeye vaz' ediyorsun." gibi bir su'âle muhakkak vârid olacak olursa "Bu eser, devr-i şebâb nâlelerini muhtevî bulunduğu cihetle evrâk-ı perîşân içinde mahv u ziyâ'nı vicdânım tecvîz etmediğindedir." cevâbı hâzırır. Mü'ellifin-i kirâm içinde hiçbir zât mutasavver midir ki mahsûl-i sa'yının mahv u nâ-bûd olmasına kâ'il olsun. Bedâyi'-cûyân erbâb-ı 'irfân nezdinde benim şu mecmu'am renksiz, kokusuz ezhâr-ı bahâr kadar sevilecek olursa kendimi bahtiyâr 'addederim. Zîrâ mahsûl-i tab'ım olduğu cihetle nice pek kıymet-dârdır.

Şu ilk eserimin câmi‘ olduğu eş‘âr-ı fesâhat ü belâgatden mahrûm oldukları gibi her mısra‘ı mefkûdü‘l-bizâ‘a [7] olduğuma birer bürhân-ı ‘alenîdir. Bizâ‘a-i ‘ilmiyye ü edebiyesi etamm u ekmele olan zevât-ı ma‘ârif-semânın âsârı belîg, fasîh olduğu gibi dânişîn rûh-perver-i elfâz u kelimât ile memlû ve müzeyyendir.

İnsân, bizâ‘a-i ma‘rifeti nâkıs olan bir zâtın eserini alıp okuduğu vakit “Kâşkî alıp okumayaydım; içinde rengîn, dil-nişîn bir mazmûna tesâdüf edemedim.” diyerek izhâr-ı esef ü peşimânî eder. Lâkin şi‘r ü inşâda yed-i tûlâsı mahâret-i fevka‘l-‘âdesi olan bir zâtın eserini alıp mütâla‘asına koyulduğu zamân kitâb küçük ise onun küçüklüğünü nazar-ı ehemmiyyete alarak “Şu kitâb kâşkî daha mufassal u mutavvel olaydı.” diyerek fevke‘l-gâye ceddî ve vicdânî bir ârzûda bulunur. Nasıl böyle bir hakîkî ve samîmî ârzûda bulunmasın ki okuduğu kitâb bir gülşen-i dil-güşâ kadar tefrîh-i kalbe inşîrah, zihne bâdî oluyor.

Kâri‘î parlak parlak mezâmîn ile meşhûn u muvaşşah olan böyle bir kitâbın mütâla‘asından fevk-ı mâ-yutasevver safâ-yâb olmakla berâber mütelezziz olur. El-kıssa: Kitâbım, ekmele‘âtına ‘ârifâne, üstâdâne [8] yazılmış bir kitâb degildir. Bi‘l-‘aks mübtediyâne, nevesâne yazılmış bir mecmu‘a-i perîşân-me‘âldir.

Edibâ vü şu‘arâ-yı ‘Osmâniyyenin ser-âmedânından bulunduğu âsar-ı mehâsin-disârıyla müselleme bulunan İsmâ‘îl Safâ begefendi birâderimizden cidden müteşekkirim. Nasıl müteşekkîr olmayayım ki: Mecmû‘a-i ‘âcizânemi bir takrîz-i bî-bedelleriyle tezyîne himmet buyurarak mecmû‘acığımın kıymetini kat kat â‘lâ eyledi. Bu mücessem zekâ cidden elyâk u ahrâ bulunan şâ‘ir-i bedâiyî‘-perver İsmâ‘îl Safâ begefendi tarafından ‘atâ vü ihdâ buyurulan şu takrîz-i rengîn düşünülecek olursa kitâbım için ne güzel bir yâdigâr, fakîr için de ne büyük bir medâr-ı iftihârdır...

Hele edîb-i me‘ânî-âferîn, Halîl Edîb begefendi birâderimizin mecmû‘a-i eş‘ârına “Mahsûl-i Şebâbım” nâmını tebriken ihdâ buyurarak lisân-ı Necâtî‘den bir de kıt‘a-i hikemiyâne inşâdile kitâbımın kabını tezyîne bezl-i himmet buyurmaları başkaca câlib-i memnûniyet ve şükrân-ı ‘azîmdir. Zât-ı ‘âlî-i edîbânelerine dahi bi‘l-hassa takdîm-i şükrân eylerim.

Mahsûl-i Şebâbım sevgili kâri‘lerimin takdîr ü tahsînine [9] değil ragbetine mazhar olduğunu mu‘teber lisânlardan işidecek olursam memnûniyetim taşkın bir hâle gelerek ba‘zı âsar-ı nazmiyye vü nesriyye daha neşredegimi va‘d ile beyân-ı mâfi‘z-zamîr eylerim ve min Allâhu‘t-tevfîk. Fi 15 Eylül sene 305 İbrâhîm Necâtî

[10] Na‘t-ı Habîb-i Kibriyâ

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Ey Hudâ-yı zü‘l-celâlin sevgili peygamberi

Ey dü-kevnin mefharı ey enbiyânın serveri

Bâ‘is-i îcâd-ı ‘âlem sensin ey sultân-ı dîn

Nûr-ı vechin eyledi rahşende mâh u ahteri

Nûrunu halk etmeseydi ger Hudâ-yı müste‘ân

Halk olunmazdı semevât u zemîn ins ü perî

Kim sana etmezse îmân ey habîb-i zü‘l-kerem

Vâsıl-ı cennetde olmaz hem de içmez kevseri

Kim seni tebcîl ederse ey şefî'ü'l-müznibîn
Dâhil-i cennât olur görmez o havl-i mahşeri

Ey şefâ'at kâni cürmüm hadden efzûndur aman
Lutf u ihsânınla şâd eyle bu âsim ahkarı

Ben hayâl etdikce nâr-ı dûzahı ey pür-kerem
Cûş eder deryâ gibi çeşmim sirîşk-i ahmeri

Dergehinden tard u teb'îd etme mücrim bendeni
Hâcetim lutfen revâ kıl ey nebîler ekberi

[11] Yâ Resûlallah beni mahşerde etme nâ-ümîd
Behredâr-ı lutf edip şâd et bu 'âsî efkarı

Kat'-ı ümîd eylemem lutfundan ey şâh-ı rusûl
Şermsâr etme kıyâmetde bu mücrim kemteri
Terbî'⁹

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Olmadı hayfâ ki cânân hâl-i zârımdan habîr
Olmasın isterse âh-ı şu'le-bârımdan habîr
Düşmedim bir yâre fikr-i şu'le-dârımdan habîr
Hâke düşmüş gevherem yok igbirârımdan habîr
Gözlerimden sözlerimden bellidir âsâr-ı 'aşk
Pek harâb etdi beni te'sîr-i âteş-bâr-ı 'aşk
Nûrdur gönlüm onu âgûşa almış nâr-ı aşk
Olmayan rûşen-dil olmaz nûr-ı nârımdan habîr

Bî-nihâyet 'aşka dâ'ir çok 'alâyık söyledim
Halli müşkil 'âleme haylî dakâyık söyledim

[12] *Bî-muhâbâ halka söylenmez hakâyık söyledim*
Oldu âlem insilâb-ı ihtiyârımdan habîr

Cûst cû eyler idim her dem seni ben sû-be-sû
Dilberem! ni'me't-tesâdüf geldin işte rû-be-rû
Hâli tasvîr eyledim bin kerre ey âyîne-rû
Sen de olmazsan kim olsun inkisârımdan habîr

İltifâtından mühimm ben dem-be-dem mahrûm iken
Mazhar-ı lutfunda olmam tâlî'im meş'ûm iken
Nûş-dârû bekle bir bî-derdden mesmûm iken
Olmak istersen azâb-ı intizârımdan habîr

⁹ Şair, şehîr-i mu'allim Nâcî Efendi hazretlerinin bir gazel-i 'âlîlerini

Gazeller**1**

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Olmasın mı ey gözüm çeşm-i güher-zâ müstenîr
Pertev-i nûr-ı ruhunla oldu dünyâ müstenîr

Sen nasıl meh-pâresin ey âfitâb-ı hüsn ü ân
Ruhlarından kâ'inât oldu ser-â-pâ müstenîr

[13] Vech-i nûr-efşânını agyâra izhâr eyleme
Olmasın tâb-ı ruhundan çeşm-i a'dâ müstenîr

Rahm edip kaldır nikâbın nûr-ı vechinden nigâr
Kalmasın zulmetde olsun kalb-i şeydâ müstenîr

Olmasın mı 'âşkın cânân karîrü'l-'ayn-ı şevk
Pertev-i nûr-ı ruhunla oldu dünyâ müstenîr

2

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Pek temevvüc eyliyor ruhunda nûr-ı zü'l-celâl
'Âlemi kıldın münevver işte ey sâhib-cemâl

Kim nazar-endâz olursa rûyuna ey mihr-i nâz
İktibâs-ı nûr eder ol demde ey kaşı hilâl
Vech-i pertev-bârına çekme sakın bir dem nikâb
Ehl-i dil etsin temâşâ hüsnün ey şîrîn-makâl

'İşve-gersin cilve-gersin lutfuna yok intihâ
Çeşm-i 'âlem görmemiştir sen gibi hûrî-misâl

Her dem rûşende 'arz et dilberim gül-çehreni
Nâz u istignâyı mu'tâd etme ey 'âlî-hisâl

3

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Ey tecellî-gâh-ı sevdâ ey melek-sîret güzel
Kesb eder erbâb-ı dil nûr-ı kemâlınden fûrûg

[14] Mâh-ı rahşân 'âleme bedr olsa da virmez ziyâ
Bulmasa her rûz [u] şeb mihr-i cemâlınden fûrûg

Her ne vakt etsen tecellî pîş-i enzârımdasın
'Aks eder sahbâ-yı 'aşka nûr-ı hâlinden fûrûg

Kalbimi tesrîr için âgûşa gelsen bir gice
Şübhe yok gönlüm alır feyz-i visâlınden fûrûg

Sânihâtın ey Necâtî ‘aşkı telkîn eyliyor
Buldu ey meh şimdi her yer vech ü hâlinden fûrûg

4

mefâilün / mefâilün / feûlün

Niçün açmazsın ey gül-ten nikâbın
Nikâba korkaram var incizâbın

Küsûfu andırır dilber bu hâlin
‘Ayân et âfitâbın âfitâbın

Sana burka‘ ne lâyıık ey nigârım
Tecellî ile el verdi ‘azâbın

Kim oldu giryene bâ‘is diyorsun
Cenâbınsın cenâbınsın cenâbın

[15] Terahhum et bana ey ‘işve-kârım
Dedikçe ben görürdüm ictinâbın

Seni celb eyledim de bezme cânân
Hisâbım var dedin neymiş hisâbın
Hazer eyler mi ‘âşık hiç su’âlden
Cevâbın var ise söyle cevâbın

Diyordun şi‘ri sevmem ben güneş-veş
Elinde şi‘re dâ‘ir var kitâbın

Beni şimdi niçün giryân edersin
Felek lâyıık değil bu inkılâbın

Necâtî agladır ehl-i kemâli
Sükût et âteşindir ıztırâbın

5

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Murg-ı dil gezmekde dâ‘im kâ‘inâtı ser-te-ser
Ki semâvâta çıkar ki ka‘r-ı bahri geşt eder

Hem-rehi kâbil mi olsun gönlümün bād-ı sabâ
Kaldı yanında piyâde berk-i cevâl-i zafer

[16] ‘Âlem-i hestîde yokdur gönlümün ârem-gehi
Var ise âgûş-ı dilberdir ana cây-ı makarr

‘Aşk-ı cânân öyle ihrâk eylemiş kim cismimi
Yâne yâne kalmadı bir nebze kuvvetden eser

Rahm eder mi âhıma feryâdına bilmem nigâr
‘Âlem-i mihnetde kaldım ey Necâtî nevha-ger

6

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Âh-1 sûziş nâ-kem ey yâr agladır hâkîleri
Nâle vü derdimde her bâr agladır hâkîleri

Ni‘met-i vaslınla şâdân eyle ba‘zen kalbimi
Yoksa hicrânın â dil-dâr agladır hâkîleri

Mihre nisbet hüsn ü ânın pek müşa‘şa‘dır henüz
Ey melek cevri etme zinhâr agladır hâkîleri

‘Âşık-ı nâ-kâmına cevri eyleme ey çeşm-i cân
Âh-1 dil-sûz eyleyip zâr agladır hâkîleri

Âteş-i ‘aşkınla öyle muhterik ki cism ü cân
Bî-muhâba kılsam ezhâr agladır hâkîleri
[17] Tard u teb‘îd etme vaslından sakın râcîleri
Korkaram ey çeşm-i hûn-h‘âr agladır hâkîleri

Silk-i kırtâsa çekersem vak‘a-i dil-sûzumu
Anda ki kasvetli efkâr agladır hâkîleri

7

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Kapladı nîrân-ı ‘aşkın cismimi ey gül-‘izâr
Âteş-i ‘aşkınla bilmem yanmaga medyûn muyum

Mücrim ü âsim degilken ‘âşıkın ey meh-cebîn
Eyledin şiddetle tescîl şimdi ben maznûn muyum

Cevri müzdâd eyledin bu bî-kes u bî-vâyeye
Ey gabî zu‘munca âyâ söyle ben mahzûn muyum

Ser-fürû etmem sana cevrinle olsam çâk çâk
Merd-i ‘âlî-meşrebim ben sen gibi Mecnûn muyum

8

mefâilün / mefâilün / feûlün

Seni dil-gîr ederse ger cevâbım
Bana bildir hemân ey âfitâbım

Hevâyî-meşreb olmak nâ-be-câdır
Bu pendim etme red ‘âlî-cenâbım

[18] Nasıl fahr eylemem ben bu cihânda

Sana var bendelikle intisâbım

Şen ü şâtır gezerken rûy-ı arzı
Bugün gönlümde var bir ıztırâbım

Necâtî nâçizâne kâri'ine
Derim bir yâdigâr olsun kitâbım

9

Müşterek Gazel¹⁰

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

N Tâli'-i vârunumu andıkça efgân eylerim
S Öyle kim bir mûrdan ârzû-yı ihsân eylerim
N Derd-i dil-sûzânemi ben ol şeh-i hûbânıma
Ş 'İşve-i ebrûlarımla her dem i'lân eylerim
S Aglamışsın anlayıp hâl-i dil-i bî-çâreyi
S Ey perî ol çeşm-i mahmûrundan iz'ân eylerim
S Bilmiyor hâlâ benim üstâd-ı efgân olduğum
S Ben nice dünyâda bin dil-şâdı nâlân eylerim
[19] N Firkatin nîrânı sûzân etdi cismim ey nigâr
Ş Ben de agyârı yıkıp hâk ile yeksân eylerim
S Kimseye bildirmedi ahvâlimi lâkin bugün
S Dinleyin nâşâdı dostlar 'arz-ı meydân eylerim
Ş Bülbülân bâg içre muhrik muhrik efgân eyliyor
N Ben de bu hâli Necâtî yâre ityân eylerim

10

Nerdesin¹¹

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Giryepâş olmakda çeşmim ey nigârım nerdesin
Çâre-sâz ol derdime gel gül-'izârım nerdesin

Tâli'-i menhûsa bak etdi beni senden cüdâ
Ben esîr-i bisterim hem dâg-dârım nerdesin

Âteş-i hicrinle sûzân olmada cism-i nezzâr
El-âmân sad el-âmân ey nâzlı yârim nerdesin

Vech-i nûr-efşânını göstermedin bir dem bana
Lutf edip bir gün gören ey şîve-kârım nerdesin

[20] Derd ü gamdan olmadım bir lahza ben âzâde âh
Eyliyor her ferdi ta'cîz âh u zârım nerdesin

Yâd-ı ruhsârınla her subh u mesâ olmakdayım

¹⁰ Mesîre yâdigârı.

¹¹ Ayrılık yâdigârı.

Eşk-rîz ü nevha-ger ey ‘işve-kârım nerdesin

Hâlet-i nez‘imde de bî-şübhe ey mahbûb-ı dil
Nâmını yâd eylerem gel gel nigârım nerdesin

11

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Derdimi hâlimden anlar nükte-sencân isterim
Ben bu ‘âlî-tab‘a çesbân bir sühen-dân isterim

İltifât etmem hasîsü‘t-tab‘ olan nâ-merde ben
Tab‘ım ‘âlî olduğundan bir sühen-rân isterim

Dinlemem dinler miyim hiç herze-gû akvâlini
Kadrim ‘âlî olduğundan bir kad[i]r-dân isterim

Verseler gencîneler mâlı bana dürr ü güher
İstemem bâh kat‘â ‘ilm ü ‘irfân isterim

Nagme-sâz oldukça hâmem bülbül-i şeydâ gibi
Sahn-ı gülşende demâdem vasl-ı cânân isterim

12

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Görmedim ‘âlemde aslâ sen gibi gaddâre hîc
Yok mu rahmın yok mu insâfın eyâ mekkâre hîc

[21] İnkıyâd eyler mi sandın sen beni her emrine
Şarlatanlık bî-hayâlık etme ey cebbâre hîc

El-âmân artık elinden ey cefâ-ger el-âmân
Yok mu vicdânında şefkat söyle ey sehâre hîc

Nazîreler

13

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Tâbiş-i hüsnünden oldu bak süveydâ gark-ı nûr
Şu‘le-i ruhsâr-ı âlinden de dünyâ gark-ı nûr

‘Aks-i hüsnünden mi âyâ oldu dîdem şu‘le-bâr
Tal‘at-ı pertev-nisârından mı deryâ gark-ı nûr

Ger olursan pertev-efşân böyle ey mihr-i ümîd
Dem-be-dem olmaz mı erbâb-ı temâşâ gark-ı nûr

Şems-i ‘âlem-tâb-ı hüsnün eyliyor ey mihr-i nâz
Hayra çeşmân-ı cihânı bak ser-â-pâ gark-ı nûr

Gâh gâh etsen tecellî dilberim pîşimdesin
Olmamak mümkün müdür bu çeşm-i bînâ gark-ı nûr

14

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

[22] Ol kadar etmiş ki sûzân âteş-i hicrân beni
Çeşm-i ‘âlem görse bî-şek zann eder volkan beni

Nâr-ı ‘aşkınla sipend-veş yanmada cism-i nizâr
Muntafî olmazsa mahv eyler hele nîrân beni

‘Âşık-ı şeydâlığım ma‘rûf iken ey nûr-ı ‘ayn
Hâlîme insâf edip hiç etmedin şâdân beni

Dehr-i dúnun hiç vefâsı var mı söyle Tanrıçün
Hiç tard etme zâhid etdi ser-gerdân beni

Ey Fuzûlî pey-rev oldum hem-du‘â-h‘ânım sana
Çünkü şâ‘ir etdi el-hak yazdığın dîvân beni

15

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Sahn-ı sînemden çıkan envâr-ı ‘aşk-efzâya bak
Bir perî destinde hâzır bâde-i sevdâya bak

Her şeb zulmetde karşımda tecellî eyliyor
Bak ne parlak çeşmimin seyr etdiği hulyâya bak

Ravza-i ‘âlemde hayrân oldu hâkîler bile
Matla‘-ı nûr-ı ezel ol lem‘a-ver sîmâya bak

Ârzûsu hayli ‘uşşâk ehlinin var bî-gümân
Tal‘at-ı tâbân dilersen dilber-i ra‘nâya bak

[23] Bir bakışla dilberim ‘uşşâkını bî-hoş eder
Vech-i rahşânında misli var mı bir dünyâya bak

16

meñülü / meñâilü / meñâilü / feñülün

Hayfâ ki cihânda seni bir yâd edecek yok
Gam-gîn dili gurbetde de dil-şâd edecek yok

Sevdâ-zedeyim var mı ‘aceb ben gibi nâlân
Yok yok bilirim ben gibi feryâd edecek yok

Bir dâ‘-i belâdır bilirim ‘aşk ile firkat
Firkat-zedeyim gönlümü bir şâd edecek yok

‘Atf-ı nazar et hâlîme ey yâr-ı sitem-kâr
Dünyâda bana sen gibi imdâd edecek yok

Hayrân olurum ol mehi ben gördüğüm anda
Meftûnlugumu ol mehe ta‘dâd edecek yok

Tatvîl-i kelâm eylemeden söyle Necâtî
Hâmen gibi her nazmı bir inşâd edecek yok

17

müstefîlâtün / müstefîlâtün

Ey kâ’inâtın mihr-i münîri
Hûbân-ı ‘asrın sensin emîri

Âteşli sevdâ gitmez gönlümden
Yakdı ser-â-pâ fikr ü zamîri

[24] ‘Aşkınla oldum ey çeşm-i şehlâ
Sevdâ şehîdi! sevdâ şehîri!

Bir böyle meh-veş görmemiş mi ‘âlem
Gelmez nazîri! gelmez nazîri!

Olsun kerem kıl ey mihr-i ümmîd
Hürşîd-i hüsnün dil-i müstenîri

18

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Âh-ı dil-sûzum ile olsun da sahrâ mevc mevc
Olmasın mı eldeki câm-ı musaffâ mevc mevc

Mevc-zen olsun İlâhî dildeki ‘ummân-ı ‘aşk
Dem-be-dem oldukça olsun Tûr-ı Sînâ mevc mevc

Muztarib etdikce ‘aşkın gönlümü her dem nigâr
İsterem tab‘ımca olsun deşt-i dünyâ mevc mevc

Bâde-i ‘aşkı içerse ‘aşık-ı pejmürde-hâl
Haşre dek olsun der elbet bahr-i sevdâ mevc mevc

Pür-neşât olsun fu’âdın ey Necâtî yâr ile
Mevc mevc oldukça dâ‘im rûy-ı deryâ mevc mevc

19

müstefîlâtün / müstefîlâtün

Bak şâ‘ir olmuş hep nev-sühenler
Ben etdim etsin tahsîn edenler

[25] Takbîle el-hak ahrâdır ahrâ
Billah her dem sîmîn-bedenler

Ta'n eyle zâhid nevrestegânı
Etmez terki bomboş gezenler

Peykân-ı 'aşka eyler tahammül
Cism-i za'îfim ey sîm-tenler

Feryâdı kesdi artık Necâtî
Eş'âra âgâz etsin dehenler

**Şu'arâ-yı 'Osmâniyyeden üstâd-ı küll itlâkına sezâ olan bir zât-ı fazîlet-me'âba
yazılmış bir kıt'adır**

fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Ma'rifet erbâbını ey pür-kemâl
Müstefid etmekde âsârın senin
Her dile bir başka lezzet bahş eder
Tatlı kıymet-dâr güftârın senin
'Âlemi bin zevke müstagra kılar
Her dem ey üstâd! Eş'ârın senin

[26] Kıtalar

1

mefûlü / mefâilü / mefâilü / feûlün

Gitdikce tevâfür ediyor derd-i derûnum
Ey hûr-likâsın beni bî-gam mı sanırsın
Pür-hûn ediyor bagrımı peykân-ı firâkın
Ey rûy-ı melâhat beni hürrem mi sanırsın

2

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Vech-i rahşânında yârin berk urursa nûr-ı 'aşk
Sevmemek mümkün mü âyâ böyle lâmi'-i gevheri
Ben tenezzül eylemem dehrin şarâb-ı nâbına
İsterim cennet-nişîn olsam da içsem kevseri

3

fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Şerha şerha eylemek de kalbimi şemşîr-i 'aşk
Dem-be-dem olmakdayım nâlân u giryân el-âmân
Kabza-i hûn-rîzine aldı beni nîrân-ı 'aşk
Zâlimâne hükmün ibrâz eylemekde el-âmân

[27] Mevsim-i rebî'in en şa'sa'alı en letâfetli günlerinde gülzâr-ı dil-sitân içinde geziniş ne kadar latîf oluyor... Bunu bi'z-zât tecrübe etdim, bir gün seher vaktinde etrâfi cibâl-i zümrüdîn-fâm ile muhât olan bir gül bâğçesine gidip bir iki sâ'at bâğçe safâsı etmegi ve bülbüllerin negamât-ı mü'esserânesini dinlemegi zihnen tasavvur ederek hemân elbisemi giyindim, binâ-yı 'aliyye sâlifü'z-zikr bâğçeye gittim, çemenden a'mâl olunmuş, etrâfi ser-â-pâ gül, yâsemen fidânlarıyla bezenmiş bir sed kenârına oturdum. Bir zamân bahr-i tefekküre daldım,

etrâf u eknâfımı muhît olan ezhâr-ı müşk-nisârın elvân-ı muhtelifesine bir nigâh-ı safâ-cûyâne ile ‘atf-ı nazar eyledim, hayrân kaldım, sâni‘-i hekîmin ‘ulüvv-i kudretine ezhân-ı beşere sıgmayan ‘azametini birer bürhân-ı ciddî ve celî olan şükûfeler, çemenler, ağaçlar nesîm-i seherinin hafif hafif vezânından turre-i dilberân gibi ihtizâr ediyordu.

Binâ’e’n-‘aleyh nazarımı başka tarafa ya‘ni o dil-firîb dağlara çevirdim, bu esnâda idi ki şâhsâr-ı gülde gonçe-i nev-şükufteye karşı kemâl-i şevk ve şetâretle terennüm-sâz olan ‘andelîb-i hoş elhânın zemzeme-i te’sir-bahşâsı vâsıl-ı sımâh-ı inbisâtım [28] oldu. Bülbül, numûne-nümâyı behişt olan sâlîfû’l-beyân ravza-i safâ-fezâyâ nazar-endâz oldukca vecde gelerek o mini mini vücûd-ı nahîfîni parçalarcasına nagme-serâlîkda devâm ediyordu. Âfitâb-ı ‘âlem-ârâ ise âheste âheste sehâ’ib-i kesîf ü zulemâtı arasından bir bedî’ü’l-cemâlin ‘arz-ı dîdâr etmesini tanzîr edercesine tulû‘ ederek şu‘â‘ât-ı zerrînini evvelâ şevâhık-ı küh-sâre sâniyen rûy-ı zemîne serpmeye başladı. Gülzâr, çemenzâr vücûd-ı sîmînine hâlis sırma ile nesc olunmuş elbise-i girân-behâ iktisâ eden bir dilber-i ra‘nâ vü beyzâyâ yâhûd hâcle-gâh içinde izhâr-ı etvâr-ı ‘işve-sâzı eden nev-‘arûs bir mehlîkâya benzedi. Mihr-i cihân-tâb gitgide ‘âlemi eşi‘a-i zerrînine gark eyledi.

Herhangi tarafa nîgeh-endâz olsam gözlerime müzehheb görünüyordu. Hadîka-i mebhûsanın içerisinde magrûs-ı ezhâr-ı müşk-nisâr ve yakîninden hazîn hazîn çağlayıp ‘ömr-i beşer gibi seri‘ü’l-cereyân olan cûy-bâr be-gâyet nazar-rübâ bir levha-i bedî‘e teşkîl ediyordu. Cûy-bâr-ı hoş-cereyânın etrâfı derûn-ı ‘uşşâkdan bir nişân olan lâle ve zülf-i nigâra şebîh olan sünbül gibi ezhâr ile müzeyyen idi.

[29] İrmağın hazîn hazîn çağlayışı vicdâna safâ-yı rûhânî bahşediyordu. Âfitâb-ı rahşân artık bütün bütün ‘arz-ı dîdâr-ı safâ-feşân edince o lücce nevâ-yı dil-nişîni ile tab‘-ı şâ‘irâneyi vecd-âver eyleyen hezâr-ı hoş-nevâ kat‘-ı negâmât eyledi. Ben de bu kadarcık bir bâğçe safâsını kâfi ‘add ederek odama ‘avdetle âtîde sûreti muharrir manzûmeyi söyledim.

Manzûme

mefûlû / mefâîlün / feûlün

Yâ Rab ne güzel safâ-yı gül-zâr

Eyler kederi safâyâ maklûb

Kıldı bana hep neşâtı meclûb

Âsâr-ı ferâh-fezâ-yı gül-zâr

Oldukca vezân nesîm-i hoş-bû

Tehyîc ediyor dil-i nizârı

Gâhî veriyor bana karârı

Dîdâr-ı gül, melâhat-cû

[30] Envâr-ı bahâr safâ-yı ezhâr

Kılmış biri hep letâfet-efzâ

Murgân-ı çemen fesâhat-ârâ

Âfâka eder şetâret îsâr

Eyler şu hezâr böyle her dem

Bir gonçe içün hezâr feryâd

Yetmez mi ‘aceb bu zâr u feryâd
Gülşende olmuyor mu harem

Mihr etdi tulû‘ fakat ne rahşân
Gark etdi ziyâsına tilâlî
Verdi bana feyz-i i‘tidâlî
Hâmem dahi oldu gevher-efşân

Bin üç yüz dört sene-i şemsiyyesi mayısının on üçüncü günü gül mevsimi olmak münâsebetiyle bir gülşen-i nezâret-nisâr içinde bulunduğum hâlde âheste âheste gezinerek sâni‘-i mutlakın [31] mahîrû‘l-‘ukûl olan ezhâr reng-â-rengine çeşm-i basîret ü im‘ân ile bakmakta ve hâlik-i mevcûdâtın ‘ukûl-ı beşere sığmayan kudret-i samedâniyyesini mütâla‘a ederek vâdî-i istigrâkda iken lisânım lâ-yenkati‘: “İm‘ân-ı nazar kıl bu gülistân-ı cihânın, Her bir varak-ı kemteri bir defter-i ma‘nâ” beytini yâd u tezkâr ederek Hudâ-yı lem-yezelin ‘ulüvv-ı kudretini takdîrde ‘âciz kalan belîgâ vü fasîhâya bi‘t-te‘emmül: “Kadrini takdîr için bir özge bürhân istemez, İşte Kur‘ân-ı mübîn işte zemîn ü âsmân” beytini de tahattur etdik mi müte‘âkıb etrâfımı dâ‘iren mâdâr-ı muhît olan gül, yâsemen ve dahâ sâ‘ir revâiyih-i tayyîbeleri safâ-bahşâ-yı kulûb olan ezhâr-ı gûn-â-gûnun müşkîn-revâiyihî latîf latîf hübüb eden nesîm-i ferah-fezânın vechime dogru ‘aks-endâz oldugunu hiss eyledikçe şu sözleri yazdım.

Manzûme

müstefîlâtün / müstefîlâtün

Gülşende gördüm bir gül-‘izârı
Varsa o hûrî ‘âlemde yektâ
[32] Oldum o anda ‘aşkile şeydâ
Tab‘ımca buldum bu ‘işve-kârı

Tâbân olurdu vechinde envâr
Her tavrı ‘aşkı îmâ ederdi
Cevr cefâyı icrâ ederdi
Gördük de çeşmim oldu güher-bâr

Güftârı tatlı mânend-i kevser
Gâhî ederdi ezhâr-ı hande
Meftûn olurdu o anda ben de
Hicriyle lâkin oldum mükedder

Bakdım ki ol ân ol meh-pâre
Mestâne etdi bir ‘işve billâh
Oldum esîr-i ruhsârı nâgâh
Açdım gönülde bir dürlü yare

Vaktâ ki togdu mâh şeb-efrûz
Etdin vedâ‘ı nâçâr îfâ
[33] Reh-yâb-ı me‘vâ olduk dirîgâ
Kaldı gönülde hicr-i ciger-sûz

Manzûme*müstefilün / müstefilün*

Ey ravza-i nüzhet-fezâ
 Gülbünlerin pek dil-güşâ
 Hem gelerek de dil-rübâ
 Sen kalbime veren safâ

Dil-dâde olmuş ‘andelîb
 Hep goncana ey nev-nihâl
 Ey gonca sen bülbül-misâl
 Olmaz mısın hiç bî-şekîb

Hayrânın olmuşdur hezâr
 Feryâd eder pek âteşîn
 [34] Sevdâsı da gâyet metîn
 Etmiş makâmın şâh-sâr

Feryâdına yok intihâ
 ‘Uşşâkının ey gonca vâh
 Yok mu senin hiç rahmın âh
 Etdin beni de pür-cefâ

Bir Demet Çiçeğe

Ey râyiha-i tayyîbesiyle dil ü cânımı ta‘tîr eden sevimli çiçek ! Ne kadar dil-firîb, ne kadar müşkînsin, cenâb-ı Hakka kısm eder mi ki senin revâiyih-i latîfeni istişmâm ede ede vicdânımda mümteni‘ü’t-ta‘rîf ezvâk u eşvâkın cilve-ger oldugunu kemâl-i telezzüle hissediyorum. Ne sa‘âdet!.. Zarîf, latîf olan reng-i mînâ-fâmına ‘atf-ı nazar etdikçe sürûr-ı neşâtımdan gaşy olacak dereceye geliyorum. Ne kadar zarîfsin! Senin böyle fagfûrî bir şükûfe-dân [35] içinde bulunduğunu gördükçe hayrân-ı cemâli, ‘âşık-ı şeydâsı olduğum duhter-i bî-nazîr, gûyâ karşımda kemâl-i nâz u hırâmân ile envâ‘-ı ‘işve-sâzı ederek turre-i sevdâ-penâhı arasından müşk-i ezferi neşrediyor sanıyorum.

Bahtiyâr-ı şükûfe-dân! Sevgilimin nûr-ı lâceverdiye şebîh o güzel gözleriyle hem-reng olan şükûfe-i dil-sitâni senin içinde gördükçe ‘âdetâ gıpta ediyorum.

Latîf çiçek! Sen hangi ravza-i rûh-fezânın zehre-i müşk-efşânısın! Bâg-bânın da senin gibi ra‘nâ vü zîbâ mıdır? Âh! Çeşm-i cânâna benzetdiğim lâceverdî-rengin mâ‘il-i zevâl oluyor. Hücre-i hüzn-âgîn mi bir iki gün daha ta‘tîr edemeyecek misin, gül-sîmâsına dil-dâde olduğum nâzlıcığımın ser-sa‘âdetini tezyîn etmege muvaffak olamayacak mısın. Âh... Kâşkî müddet-i kalîle zarfında suluvermeye idin, kâşkî tarâvet ü rengine hâlel gelmeye idi, kâşkî benim hazîn gönlümü o lücce pür-neşât edip mu‘ahharen o neşâtı selb etmeyeydin.

Mahzûn duruşlu çiçek! Peder ü vâlidesinden sıgar senin de yetîm kalan bir tıfl-ı nev-zâd gibi niçin boynunu [36] büküyorsun. Evvelki reng-i dil-âvîzin ne çabuk soluk bir renge tahavvül etdi.

Hayâl-i Dildâra Hitâb*müstefilâtün / müstefilâtün*

Dilber! Ne güzel yaratmış Allâh

Endâmını bin *tebâre* 'k-allâh¹²

Andırmada âfitâbı hüsnün

Nerden almış bu tâbı hüsnün

Her bir nigehin safâ-yı cândır

'Aşkın güzelim belâ-yı cândır

Çokdan beridir ta'aşşuk etdim

Binlerce sana temelluk etdim

[37] Sevdim seni ey meh-i dil-ârâ

Terk eylemem cihânda kat'â

Sevmek seni bir günehse söyle

Daldın ne için sükûta öyle

Berk urmadadır yüzünde envâr

Hûrî mi nesin âverd-i gül-zâr

Dilber ! ne güzel tebessümün var

Hûrî gibi de teccümün var

Hayrân ediyor beni nigâhın

Ey bedr-i münîr nedir bu ânın

Rûyunda pedîd nûr-ı re'fet

Rahm et bana ey ferîşte-tıynet

Tasvîrine dil ta'aşşuk etdi

Bundan da sözüm tahakkuk etdi

'Aşkınla gönül tutuşdu eyvâh

İtfâya çalış şu nârı ey mâh

Meftûmı gönül o 'işve-kârın

Efgendesiyim o meh-i nigârın

[38] Bir böyle güzel görür de insân

Olmaz mı 'aceb o anda hayrân

¹² "Yaratanların en güzeli Allah ne yücedir!" (Mü'minûn, 23/14).

Gîsûsuna bak ne hayret-efzâ
Yok misli anın cihânda aslâ

Esdikçe nesîm o zülf-i zer-târ
Bahş etmede bû meşâme her bâr

Ben ‘atf-ı nazar edince ol ân
Âh etdi vedâ‘-ı hayâl-i canân

Cümel

1. Erâzil ü esâfil ile ihtilâtdan, musâhabetden tevakkî etmek muvâfık-ı ‘akl u hikmetdir.
2. Humekâyı nush u pend ile şeh-râh-ı fazîlet ü ma‘rifete sevk u irşâda çalışmak ‘abesdir.
3. Muhtâcinden biri def‘-i ihtiyâc için sana ilticâ vü mürâca‘a etdiği vakt cevâb-ı red verme ! Elinden [39] gelmeyecek bir şey ise onu bir cevâb-ı dil-nüvâzâne ile başından savıp kalb-i nâ-şâdını kırmamaga dikkat ü ihtimâm eyle!
4. Ferâ‘iz-i Allâhiyyeyi ve sünen-i seniyye-i Ahmediyyeyi îfâ etmeyenlere takarrüb eyleme!
5. İnsân, evâmîr ü nevâhî-i sübhâniyyeyi bildiği hâlde kâfe-i ümûrunda müteyakkızâne hareket etmezse sa‘âdet-i dünyeviyye vü uhreviyyesini te‘mîn edemez.
6. Zevcin mes‘ûdiyeti zevcenin yalnız ehl-i ‘iffetden bulunmasına mütevakıf olmayıp ‘âkile, müdbire bâ-husûs mukteside, mutî‘, halîm olmasına menût u vâbestedir.
7. Düşmenlerini gördüğün vakt onlar sana çeşm ü gazabla baksalar bile sen anlara nazar-ı iltifâtla bak! Zîrâ nazar-ı iltifât husemânın kalbinde muzmer olan kîn ü ‘adâveti tedricen izâle vü imhâ eder.
8. Ahlâk-ı rezîle ile muttasıf olanlarla muvâneset mûcib-i nedâmetdir.
9. [40] Ehâd-ı nâs beyninde mükerrem, muhterem olmak istersen secâyâ-yı memdûha vü hüsne ile tezyîn zât u sıfât etmiş ‘ulemâ vü fuzelâ-yı kirâm ile hem-meclis olmagı kendin için ehass-ı âmâl bil.
10. Mün‘im-i hakîkînin sana bahş etdiği her türlü en‘âmına şâm u seher şükrân-h‘ân ol ! Zîrâ cenâb-ı vâhibü‘l-‘atâya ni‘met-i şâkirini sever.
11. Sıfât-ı memdûhaya sâhibe olmayan nisvânın efkârına itâ‘at ü inkıyâd etmek ezvâc için şeyn ‘addedilir.
12. Sîret-i merdânedan ayrılmak ‘ayn-ı belâhetdir.

Muhtelifü‘l-me‘âl-i Eş‘ârıma Bir Nazar

fâilâtün / fâilâtün / fâilün

‘Arz-ı ‘aşk etdimse bir suç etmedim

‘Âşıkın ta‘n eylemek lâyıkmı yâ

fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Âteşin âhlarla yakdın bagrımı

Böyle âh etmekde ma‘nâ var mı yâ

fâilâtün / fâilâtün / fâilün

[41] Sa‘y eden tahsîl-i ‘ilme bî-gümân

Çok vakt geçmez olur bir nükte-dân

fâilâtün / fâilâtün / fâilün

Bir mehin ‘aşkıyla oldum serserî

‘Akl u fikrim etdi zâ‘il ol perî

mefûlü / mefâilü / mefâilü / feûlün

Pinhân edemem ‘aşkımlı ol mihr-i vefâdan
 İ‘lân ederim ‘aşkımlı her lahzada i‘lân
fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün
 Mest eder her bir nigâhın ‘aşk u sevdâ ehlini
 Mihr-i nâzım! Söyle mislin rûy-ı arzda var mıdır?
mefûlü / mefâilün / feûlün
 Ehvel mi değil bu leyl-i deycûr
 Etmekte beni bükâyâ mecbûr
mefâilün / mefâilün / feûlün
 Nihân oldu hayâlin âh nazarda
 Gelir mi bir daha bilmem gelir mi?
fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün
 Tab‘ıma vermez güşâyış nagme-i h‘ânende-gân
 Pür-safâ eyler dili bu kâ‘inâtın gülşeni
mefûlü / mefâilü / mefâilü / feûlün
[42] Bin gonca görürsem severim vehlede ammâ
 Teşbih edemem gül-femi hiç gonca dehâna
fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün
 Sâkıb-âsâ deldi eyvâh cismimi hicrân ufku
 El-âmân öldüm yetiş ey mihrîbânım! Neredesin?
fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün
 Raş-ı hâmem öyle cevlân etdi ki mecmû‘amı
 Cevher-i elfâz ile etdi müzeyyen ser-te-ser
fâilâtün / fâilâtün / fâilün
 ‘Âşıkâne yazdığım bir kıt‘ayı
 İstemişsin ben de tesyâr eyledim
mefûlü / mefâilü / mefâilü / feûlün
 Mest etdi beni bir nighin ey şeh-i hûbân
 Yok ‘aşkımlı izhâra bugün ben de liyâkat

Sonuç

XIX. yüzyıl müelliflerinden İbrahim Necâtî hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Şairin tespit edilen iki eseri mevcuttur: *Mahsûl-i Şebâbım* ve *Gencîne-i Belâgat*. Şairin son eseri *Gencîne-i Belâgat*’ı 1312 / 1895 tarihinde yayımlaması, bu tarihten sonra vefat etmiş olabileceği sonucunu doğurur. *Mahsûl-i Şebâbım*’ın kapağında yer alan bilgidен yazı işleri kâtibi olduğu bilgisi edinilir.

İsmail Safâ, *Mahsûl-i Şebâbım* için bir takriz kaleme alır. Eserin yayın yılı göz önüne alındığında İsmail Safâ’nın ilk şiirlerini söylemeye başladığı, Divan şiiri ve Muallim Nâcî etkisinde olduğu bir dönemde “klasik” tarzda şiirler söyleyen “nevrestegân” bir şairi takdir ettiği ve onun eserine bir takriz yazarak taltif ettiği görülür.

Mahsûl-i Şebâbım’daki manzumeler incelendiğinde İbrahim Necâtî’nin şiirinde Muallim Nâcî’nin etkisi açıktır. Şair, bir terbi dışında Muallim Nâcî’nin şiirlerine nazireler de yazar. Ayrıca Fuzûlî’ye nazireler söylemesi, İbrahim Necâtî’nin Divan şiiri geleneğinden istifade ettiğini gösteren bir diğer unsurdur. Eserdeki tüm manzumelerin aruz ölçüsüyle kaleme alınmış olması dikkat çekici hususlardandır. İbrahim Necâtî’nin şiirlerinde aruz kalıplarının kullanımı

sınırlıdır. Eserdeki “Müşterek Gazel” ise İbrahim Necâtî’nin dönemin modasına uyarak şiir kaleme aldığını gösteren ve tek örnekle sınırla kalan bir manzumedir.

İbrahim Necâtî’nin şiirlerinde ele aldığı konular, aşk, doğa sevgisi ve ayrılık acısı ile sınırlıdır. Aşk, maddi ve manevi olmak üzere şiirlerde iki şekilde tezahür ederken doğa sevgisinin yeni biçim manzumelerde ön plana çıkması dikkat çeker. Bu örneklerde şair, mensur bir bölümle şiirin yazılış sebebini belirtir ve ardından şiiri kaleme alır.

Makalede *Mahsûl-i Şebâbım*’daki manzumeler aracılığıyla “nevrestegân bir şâir”in şiirlerinin günümüze ulaşması amaçlanmış ve şairin bu sahada tek eseri olması sebebiyle yapılacak değerlendirmeler sınırlı kalmıştır. Ancak eserde ismi geçen diğer şair ve müelliflerin hakkında yapılacak yeni araştırmalar ile İbrahim Necâtî ve *Mahsûl-i Şebâbım* hakkında yeni bilgilerin gün ışığına çıkması da muhtemeldir. Böylelikle edebiyat tarihi ve kültürü açısından bir şairin biyografisi ve edebî kişiliği tamamlanmış olacaktır.

Kaynaklar

- Akkuş, M. ve Yılmaz, A. (hzl.) (2011). *Hüseyin Vassâf, Sefîne-i Evliyâ*. C. 3. İstanbul: Kitabevi Yay.
- Aksoyak, İ. H. (2000). Müşterek şiir söyleme geleneği. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 8, 239-254.
- Aksoyak, İ. H. (2004). Eşref Paşa’nın müşterek şiirlerinde ehl-i beyt ve on iki imam sevgisi. *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 30, 363-381.
- Birdal, T. (2013). Son dönem Osmanlı şâirlerinden Dânişmendzâde Şevket Gavsî ve Muallim Nâci’ye nazîreleri. *TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal*, 1, 203-205.
- Çetin, N. (2017). *İkinci Abdülhamit dönemi Türk edebiyatı*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ekinci, R. (2013). Necâtî, İbrâhîm. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-ibrahim-efendi> [Erişim Tarihi: 12 Nisan 2022].
- Hocaoğlu Alagöz, K. (2022). Mahsûl-i şebâbım. *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/mahsul-i-sebabim> [Erişim Tarihi: 12 Nisan 2022].
- İbrâhîm Necâtî (1305). *Mahsûl-i şebâbım*. İstanbul: Âlem Matbaası.
- İbrâhîm Necâtî (1312). *Gencîne-i belâgat*. İstanbul: Artin Asaduryan Şirket-i Mürettebiye Matbaası.
- Köksal, M. F. (2006). *Sana benzer güzel olmaz divan şiirinde nazire*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Köksal, M. F. (2009). Metin neşrinde vezinle ilgili problemler, bazı tespit ve teklifler. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. 3, 63-86.
- Şanlı, B. (2013). *Osmanlı dönemi Diyarbakırlı dîvân şâ’irleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turan, T. (2018). *1880-1895 yılları arasında yayımlanmış şiir kitapları üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (1986). Necâtî İbrahim. C. 6. İstanbul: Dergâh Yay.
- Ünver, İ. (1993). Çeviri yazıda yazım birliği üzerine öneriler. *Ankara Üniversitesi DTCE Türkoloji Dergisi*, XI(1), 51-89.
- Yılmaz, M. (2013). *Kültürümüzde ayet ve hadisler*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Extended Abstract

Despite the literary tradition that developed with Western influences in the 19th century, the “Divan poetry” or “culture” has prevailed. İbrahim Necati was one of the poets who combined West-influenced Turkish poetry and classical Turkish poetry in this century. The poet, who was not quoted in the literature and has been confused with his contemporary dervish poet İbrahim Necati, authored two surviving works: Mahsul-i Şebabım and Gencine-i Belagat. Since the poet’s last work, Gencine-i Belagat, was published in 1895, it could be assumed that he may have died after 1895. The information available on the cover of Mahsul-i Şebabım stated that the poet was a public servant.

The 42-page Mahsul-i Şebabım, published by Alem Printing House in Istanbul in 1887, begins with an appreciation written by İsmail Safa (d. 1901). The work includes 19 ghazals, 4 stanzas, 3 poems written in the new form under the “Nazira” section, 1 eulogy to the prophet, and 7 poems, and 1 masnavi, and 14 couplets in the “Muhtelifü’l-Me’al-i Eş’arına Bir Nazar” section. It also includes prose sections: “To A Bunch of Flowers” and “Cümel”.

İsmail Safâ wrote an appreciation for Mahsul-i Şebab. The year of publication of that work would reveal that the poet had started to write his early poems and was under the influence of Divan poetry and Muallim Naci, and praised a “novel” poet who wrote “classical” poems.

On the cover of Mahsul-i Şebabım, there was a quatrain written by Halil Edib, who became famous with Terkib-i Bend, published in 1885, in fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / failün meter. The section titled “Kari’in-i Kiram Hazeratına Bir İki Söz” aimed to praise Sultan Abdulhamid Han, the reigning Ottoman sultan. In the “Mukaddime” section, İbrahim Necati stated that he completed the work in 2 years. Also, the poet, who expressed his satisfaction with the praise written by İsmail Safa and his verse on Halil Edib’s work, also stated that he would continue to write if the current one would be popular among the readers (İbrahim Necati, 1305, p. 8-9). It is noteworthy that Mahsul-i Şebabım begins with an eulogy to the prophet (*naat*), similar to the “divan” tradition in classical Turkish poetry. The stanza after the eulogy was written about Muallim Naci’s ghazal with the rhyme “-ârımdan habîr” in fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün prosody.

The poems in Mahsul-i Şebabım reveal the clear influence of Muallim Naci on İbrahim Necati. It could also be seen that the poet wrote other poems with the prosody employed by Muallim Naci besides the stanza. Written in the meter fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün, the ghazal “*Olmasın mı ey gözüm çeşm-i güher-zâ müstenîr / Pertev-i nûr-ı ruhunla oldu dünyâ müstenîr*” was an attribute to Muallim Naci’s ghazal with the rhyme “mustenîr”, published in his book “Şeyh-i Ekber Lisânından”. In addition to Muallim Naci, he wrote poems similar to those authored by Fuzûlî (d. 1556), one of the significant classical Turkish poets, demonstrating the influence of Divan poetry on İbrahim Necati (İbrahim Necâfî, 1305, p. 21).

Mahsul-i Şebabım also includes a poem titled “Collective Gazel”. İbrahim Necati also registered the poem as “relics to memory” (İbrahim Necati, 1305, p. 19). At the beginning of the lines of the above-mentioned poem, he wrote the letters “*Nun*”, “*Shin*” and “*Sin*”, which represented the names of the poets: The letter “*Nun*” referred to the name “Necati”, but there is no information about the poets who were referred to with “*Shin*” and “*Sin*” (İbrahim Necati, 1305, p. 19-20). The fact that the collective poem was limited to this single example in the work could be an example of the poet’s search for novelty in poetry.

The topics in İbrahim Necati’s poems were limited to love, love of nature and the agony of separation. While love is manifested in two forms, material and spiritual love in his poems, it should be that the love of nature was prevalent in poems written in the new form. In these poems, the poet stated the reason for writing the poem in a prose section and then included the poem. In the poems in Mahsul-i Şebabım, the lover’s / poet’s statements to the beloved were not different from the approach adopted in classical Turkish poetry. The beloved is sometimes “a delicate beauty”, sometimes “a beauty with a crescent brow”, sometimes “a darling”, sometimes “a houri” or “moon-like”.

The present paper aimed to present the poems of a “novel poet” via Mahsul-i Şebabım, and the analyses were limited due to the fact that this was the poet’s only work. However, new data on İbrahim Necati and Mahsul-i Şebabım could be introduced in future research on other poets and authors who were mentioned in the work. Thus, a poet’s biography and literary personality would be complete in literary and cultural history.